

Oponentský posudek

disertační práce **Mgr. Jaroslavy LOJDOVÉ** na téma „*Odras RVP ZUV v českém základním uměleckém vzdělávání*“

Pedagogická fakulta UK v Praze, 2018.

Studijní program: Pedagogika. *Studijní obor:* Hudební teorie a pedagogika.

Oponent: doc. PaedDr. Marie Slavíková, CSc., Katedra hudební kultury a výchovy FPE ZČU.

Téma disertační práce Mgr. Lojdové je aktuální, neboť oblast základního uměleckého vzdělávání je u nás publikačně málo zpracovaná, a také proto, že lze předpokládat, že kurikulární reforma se významně dotkla koncepce i praktické reálné pedagogické situace v terénu základních uměleckých škol.

Z textu práce není jednoznačně patrné, co je myšleno termínem „odraz“ ve spojení s RVP ZUV; zda jím má být jakési filozoficky pojaté ideové a myšlenkové zrcadlení, nebo spíše vliv programu na reálný stav výuky, či jiné chápání.

Mgr. Lojdová se od 2. kapitoly práce jasně zaměřuje na problematiku oboru hudební nauka. Takové zaměření je pochopitelné, neboť je známo, že tento předmět učebního plánu přináší specifické problémy jak žákům, tak vyučujícím. Přesto, nebo právě proto, mohl být záměr zaměřit se na hudební nauku autorkou vysvětlen a objasněn, s uvedením dalších podrobnějších cílů a záměrů disertační práce. **Vlastní cíl**, případně dílčí cíle, nejsou přesně stanoveny a spíše vyplynuly z celého zpracování tématu až v závěru práce (viz s. 3).

Disertační práce má rozsah 106 stran vlastního textu, doplněného seznamem použitých informačních zdrojů. Je logicky členěna do šesti hlavních kapitol s řadou podkapitol a opatřena Úvodem a Závěrem.

Obsah disertační práce: Kapitola 1 je stručným přehledem historie uměleckého vzdělávání v českých zemích. Věcně správně zdůrazňuje význam reformy z 60. – 70. let min. st., která se stala východiskem pro současné změny ve vývoji koncepce hudebního vzdělávání ve všeobecném základním i základním uměleckém školství.

V 2. kap. autorka analyzuje současný stav pedagogické reformy, RVP ZUV a jeho užití ve školní praxi. V kap. 3 jsou přiblíženy některé významné proměny vzdělávacího obsahu hudební teorie na Pražské konzervatoři ve 2. polovině 20. století. Jsou zde prezentovány hudební časopisy vycházející v 1. pol. 20. st. u nás, hudební školy v českých zemích a významné hudebně teoretické publikace. Ve 4. kap. se autorka podrobněji věnuje činnostnímu hudebnímu vyučování, které přineslo do hudební nauky na základních uměleckých školách nově i poslechové a vokální činnosti žáků a iniciovalo vývoj a šíření nových didaktických pomůcek, včetně gramodesek a rozhlasového vysílání pro školy.

V 5. a 6. kap. Mgr. Lojdová seznamuje s koncepcí, průběhem a výsledky svého pedagogického výzkumu. Jeho cílem bylo „zmapovat historický vývoj výuky hudební nauky a naznačit možné cesty k jejímu zkvalitnění“ (s. 73). Předmětem aplikační části práce je „zkoumání současného stavu výuky hudební nauky na základních uměleckých školách“ (tamtéž). Autorka si stanovila dvě hypotézy. Výzkum rozdělila do několika fází. V předvýzkumu provedla ověření validity dotazníku, rešerše a bádání v archivu Pražské konzervatoře. Vlastní výzkum zahrnoval metody prognostické (shromažďování dat prostřednictvím dotazníku, rozhovorů a pozorování v terénu uměleckých škol), dále výzkum ex post facto, zjišťující příčiny a okolnosti existujících jevů, a výzkum terénní, zejména mezi studenty Pražské konzervatoře. Závěry z výzkumu autorka shrnuje a podrobuje analýze v závěrečné 6. kapitole práce.

Zvolené metody disertační práce považuji za vhodně vybrané pro daný cíl práce. U prvního dotazníku (učitelům hudební nauky na ZUŠ) byla velmi nízká návratnost (9 %), u druhého, při autorčině osobní návštěvě školy, pak návratnost stoprocentní. Výsledky obou dotazníkových šetření je tedy nutno brát s rezervou, navíc některé sebehodnotící otázky mohly být respondenty záměrně zkresleny, čehož si je autorka vědoma. Při grafickém zpracování výsledků dotazníků by přehlednosti textu prospělo jejich zpracování do grafů – alespoň v některých bodech.

Pozorování v základních uměleckých školách (podkap. 5.2) je pedagogicky významnou metodou. Volný verbální popis s vloženou fotodokumentací, zde užitý, je sice výstižný, avšak obvykle se pro pozorování a srovnávání vyučovacích hodin předem stanovují kritéria pozorování. Zde použitý volně stylizovaný popis vyučovacích postupů v hodinách působí neuspořádaně.

Verifikace hypotéz výzkumu a diskuse nad nimi má být součástí dílčích závěrů z výzkumu; zde ji autorka vložila ve stručné podobě až do celkového Závěru disertační práce.

Některé další připomínky k obsahu a formě disertační práce:

- Přehled didaktických pomůcek, v kap. 4, mohl být lépe systematizován a jednotlivé didaktické pomůcky stručně popsány a vysvětleny, namísto jejich pouhého výčtu v jednom odstavci (s. 64), neboť jsou jistě významným prostředkem motivace žáků k výuce předmětu.
- Soupis televizních pořadů pro školy (s. 66-72) je zajímavý a podnětný. Bylo by jistě přínosné, kdyby autorka aspoň obecně nebo i přesněji charakterizovala, čím se zde vyjmenované pořady vyznačují (jak je v nich dosahováno aktivity nebo tvořivého poslechu žáků, které cíle si kladly, apod.). U popisovaného příkladu rozhlasového pořadu (s. 72) není vysvětleno, co se jím autorka snaží ukázat, proč jej vybrala.
- Dlouhé seznamy a přehledy na několika místech disertační práce (zejména seznamy škol, obeslaných dotazníkem – s. 74-78) nejsou souvislým odborným textem, a proto měly být uvedeny v příloze. Taktéž průvodní dopisy a formuláře obou dotazníků (s. 79-82, 84-85) patří do přílohy.

Hodnocení

Celkově lze říci, že předkládaná disertační práce Mgr. Lojdové je dílčím příspěvkem k hudební pedagogice v uměleckém hudebním školství. Autorce se podařilo monitorovat a analyzovat některé pedagogicky a metodologicky významné znaky vzdělávacího procesu na několika základních uměleckých školách a na Pražské konzervatoři a zodpověděla vlastní otázky k tomuto procesu. Ačkoli výsledky výzkumu nutno považovat za velmi dílčího charakteru, mají jistou vypovídací a informační hodnotu o reálném stavu současného hudebního školství. Z tohoto hlediska **je cíl disertační práce splněn.**

Lze také říci, že disertační práce se svým tématem, výzkumnými zjištěními a zejména též historickou částí, zjišťující vývojové změny v hudebních školách, **přispívá** dílčím způsobem k dalšímu rozvoji hudební pedagogiky a historiografie, k reflexi školské reformy a jejích dokumentů.

Disertační práce splňuje podmínky kladené na tato řízení.

S výše uvedenými připomínkami **doporučuji** disertační práci Mgr. Jaroslavy Lojdové k obhajobě.

V Plzni 14. září 2018

Marie Slavíková